50 років першій Установчій конференції анестезіологів України. Роздуми з приводу події

Професор Ігор Шлапак
Кафедра анестезіології та ІТ
НМАПО ім. П.Л. Шупика

BUS - 6,
Київ, 2014 р.

“Уроки історії полягають у тому, що люди не виносять нічого з уроків історії”

Олдос Хакслі, слідом за Гегелем

Доповідач має наміри:

- Виказати обережний оптимізм, що історія дає уроки, які ми здатні сприйняти
- Нагадати:
  - Як починалась анестезіологія
  - Як відбувалось становлення анестезіології в Україні
- Припустити: які можливі перспективи подальшого розвитку вітчизняної анестезіології

Які періоди можна виділити у вітчизняній анестезіологічній ретроспективі?

1. Відкриття наркозу та його впровадження в хірургічну практику (жовтень 1846 – 1946 рр.)
2. Період становлення сучасної хірургічної анестезії (1946 – 1969 рр.)
3. Період становлення і впровадження інтенсивної терапії (1970 – 2000 рр.)
4. 2001 р. – по теперішній час

“Глухий кут” хірургії 1-ї половини XIX ст.

- Відсутність методу знеболювання
- Неможливість попередити нагноєння ран
- Невміння боротися із наслідками кровотечі

Відкриття наркозу. 16 жовтня 1846 р.

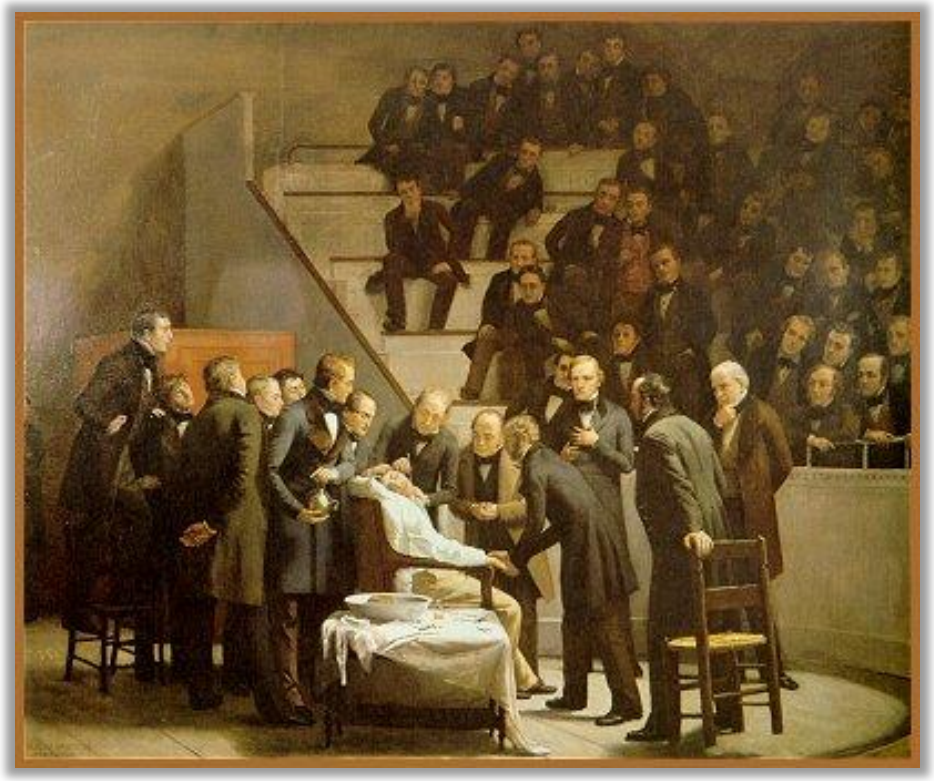

Джон К. Уоррен:
“Gentlemen, this no humbug”

William T.G. Morton
1819 - 1868

Піонери наркозу в Російській імперії

- Федір Іванович Іноземцев (Москва, 7 лютого 1847 р.)
- Тіт Лаврентійович Ванцетті (Харків, 12 лютого 1847 р.)
- Микола Іванович Пірогов (Санкт-Петербург, 14 лютого 1847 р.)
- Владімір Афанасійович Караваєв (Київ, 18 лютого 1847 р.)

Микола Іванович Пірогов (1810 – 1881)

Кроки до перемоги над болем: великий російський хірург М.І. Пірогов

- 1846, жовтень: М.І. Пірогов приступив до експериментального вивчення наркозу ефіром
- 1847, 14 лютого провів першу операцію під наркозом (Обухівська лікарня, СПб.)
- 1847, травень, випустив першу в світі монографію про наркоз “Практические и физиологические исследования по этеризации”

М.І. Пірогов вперше використав наркоз у військово-польових умовах

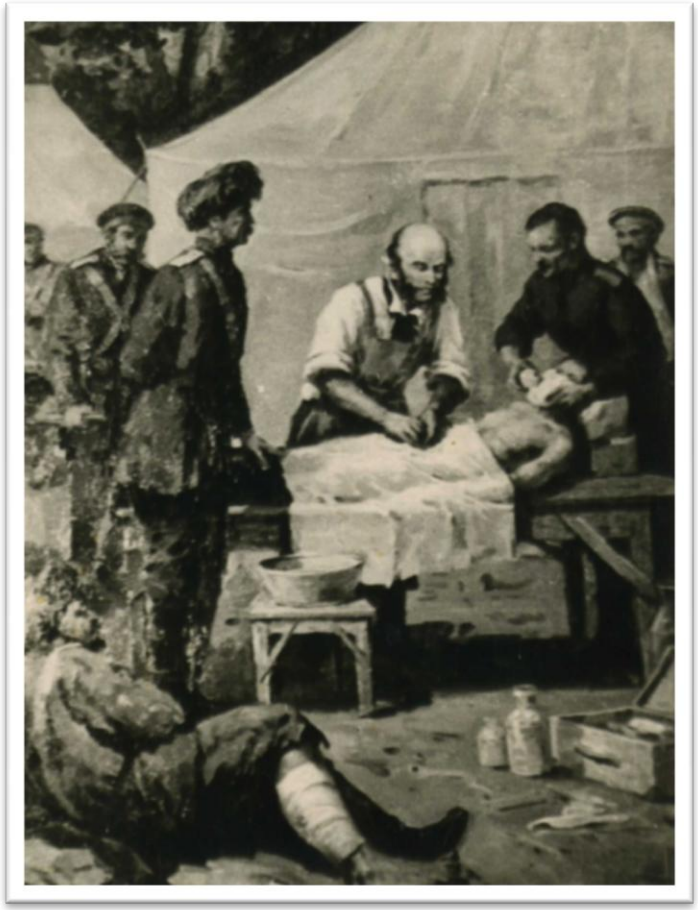

Вклад М.І. Пірогова в науку і практику знеболювання

- 1847 - наркозна маска
- 1847 - ендотрахеальний, в/венний і в/артеріальний наркози в експерименті
- 1847 - вперше використав ректальний ефірний наркоз для знеболювання родів
- 1854 – 1855 - 10 тис. наркозів під час Кримської війни (не було жодної «наркозної» смерті)

“Нельзя не задуматься перед этим могучим явлением счастливого сочетания ума, таланта, знания, страстной и стремительной любви к истине и безупречной честности. Этот высоконравственный человек надолго останется идеалом будущих поколений”

С.П. Боткин

Vincent Robinson до 100-річчя відкриття наркозу*

“Піонери знеболювання були посередніми людьми. В результаті випадковості… вони приклали руку до цього відкриття. Однак були фігури великого масштабу, які прийняли участь у цьому відкритті. І серед них найбільш великим як Людину і Вченого слід вважати Пірогова.”

*V. Robinson, “Victory over Pain”, 1946

Проводячи історичні паралелі, виникає питання:

“Чому так по-різному пішов розвиток анестезіології, наприклад, у двох потужних імперіях: Російській, і Британській?”

В Росії:

- 1847 р. – створено наркозні комітети на мед. факультеті московського університету, а також у Харкові, Дерпті, Казані, Києві, Вільно
- Проф. Ф.І. Іноземцев використав наркоз з 7.02.1847 р. по 1.04.1848 р. – 42 рази. Однак, Ф.І. Іноземцев “относился к наркозу несколько сдержанно, справедливо отметив, что продолжительный наркоз может сам по себе «убивать человека» ”. (Цит. А.І. Тріщинський і соавт. “Из истории отечественной анестезиологии», 1973 р.

Росія: еволюція поглядів хірургів на хірургічне знеболювання

- Кінець XIX та початок XX ст.: пріоритет місцевої, провідникової, спинномозкової анестезії.
- Техніка ефірного і хлороформного наркозу мало змінилася з часів М.І. Пірогова.
- Пропозиція поєднувати наркоз з подачею кисню (Н.А. Григорович, 1913 р.) не знайшла використання через відсутність технічного обладнання.

Професор медицини ВМА Деліцин Сергій Миколайович:

“Из-за большого числа осложнений при применении общего обезболивания и недостатка в кадрах квалифицированных наркотизаторов, наркоз должен быть по возможности ограничен, и там, где это осуществимо, заменен местной анестезией.

«Общее и местное обезболивание», 1904 р.

Внесок британських лікарів та вчених

“Хоча інгаляційну анестезію відкрили американці, британські лікарі в подальші десятиріччя зробили більшість успіхів, які заслуговують на увагу. Зокрема, включаючи принцип, згідно якого, анестетики можуть використовувати тільки лікарі.“

Handbook of Clinical Anesthesia: ed. By Paul G. Barash, 2009

Анестезіологічна справа у Великій Британії: деякі факти і дати

- 1847 р. – перший професійний спеціаліст-анестезіолог – Джон Сноу*
- 1893 р. – організовано перше в світі Королівське анестезіологічне товариство
- 1937 р. – заснована кафедра анестезіології у Оксфордському університеті

*детальніше про його численні досягнення, в книзі під ред. В.В. Суслова “Анестезиология в лицах», 2008 р.

Королева Виктория (1819 – 1901): ее Величество Эпоха

«Безграничная вера в научный прогресс и Великая империя, над которой никогда не заходит Солнце»

«Пар и электричество, первая почтовая марка, первый метрополитен»

«Романы Диккенса, и приключения гениального сыщика Шерлока Холмса»

М. Дубинянский

Королева Виктория – пациентка доктора Д.Сноу

Научный прогресс проник даже в такую деликатную сферу, как акушерство. Частые роды измучили Викторию, и в 1853 г., доктор Сноу из Эдинбурга облегчил страдания роженицы с помощью хлороформа.

Королева нашла действие хлороформа «в высшей мере восхитительным и мягким».

Монаршее одобрение принесло анестезии широкую популярность

М. Дубинянский, «Личности», 2012, №3 (43)

Видатний майстер британської анестезіології, Сер Айвен Мегілл (1888 – 1986)

- Інтубаційні трубки “Трубки Мегілла”, як стандарт > 40 років
- Ендотрахеальні трубки для дітей
- Ендоброхіальні трубки для торакальної хірургії
- Щипці Мегілла
- Трахеоскоп
- Дихальний контур Мегілла-Мейплессона

За заслуги в області анестезіології А. Мегілла вшанували титулом дворянина

Професор Сер Роберт Рейнолл Макінтош (1897 – 1989)

- 1937 р. – Р. Макінтош створив першу у Світі кафедру анестезіології у Оксфордському університеті
- На кафедрі створено портативний апарат для ефірного наркозу ЕМО (Епштейн, Макінтош, Оксфорд)
- 1930-ті рр.: винайшов і сконструював разом з техніком кафедри, Річардом Салтом зігнутий клинок для ларингоскопа

PHYSICS
FOR THE
ANAESTHETIST
INCLUDING A SECTION ON
EXPLOSIONS

Sir ROBERT MACINTOSH
D. M., F.R.C.S.E., F.F.A.R.C.S., M.D. (hon. causa) Buenos Aires and Aix-Marseilles
Nuffield Professor of Anaesthetics, University of Oxford

WILLIAM W. MUSHIN
M.A., M.B., B.S., F.F.A.R.C.S.
Professor of Anaesthetics, Welsh National School of Medicine, University of Wales
Formerly First Assistant, Nuffield Department of Anaesthetics,
University of Oxford

H. G. EPSTEIN
M.A., Ph. D., F.F.A.R.C.S.
First Assistant, Nuffield Department of Anaesthetics
University of Oxford

Illustrated by Miss M. McLarty and Miss M. Beck

SECOND EDITION

BLACKWELL
SCIENTIFIC PUBLICATIONS
OXFORD

Кроки до сучасної анестезії в Україні

- 1-й ендотрахеальний наркоз в Києві - в 1949 р., хірург В.К. Бойко в українському інституті клін. медицини
- Перші лікарі, які займались тільки анестезією з'явилися в клініці М.М. Амосова в 1955 р.:
  - Маловичко Опанас Якович,
  - Депутат Андрій Юхимович

Академік М.М. Амосов – фундатор анестезіології в Україні

1913 - 2003

- 1952 захист докторської дисертації “Пневмонэктомия и резекция легких при туберкулезе”
- Віртуозно володів місцевою і спинномозковою анестезією
- 1957 випуск 1-го циклу спеціалізації з анестезіології на кафедрі грудної хірургії в Київському ІУЛ
- Науковий керівник ряду докторських і кандидатських дисертацій з проблем анестезії

Член-кор. НАМН і НАН, професор Братусь Василь Дмитрович (1916-2008)

- 1954-1956 і 1969, 1975 рр. - міністр охорони здоров’я УРСР
- 1956 р. – депутат України на XIII сесії ООН
- Наукові досягнення: хірургічне лікування опіків, шлунково-кишкових кровотеч, інтенсивна терапія у невідкладній хірургії

1957 р.: Перший в Україні випуск 16 лікарів-анестезіологів

Проф. Анатолій Іванович Тріщинський - створення анестезіології та ІТ в Україні

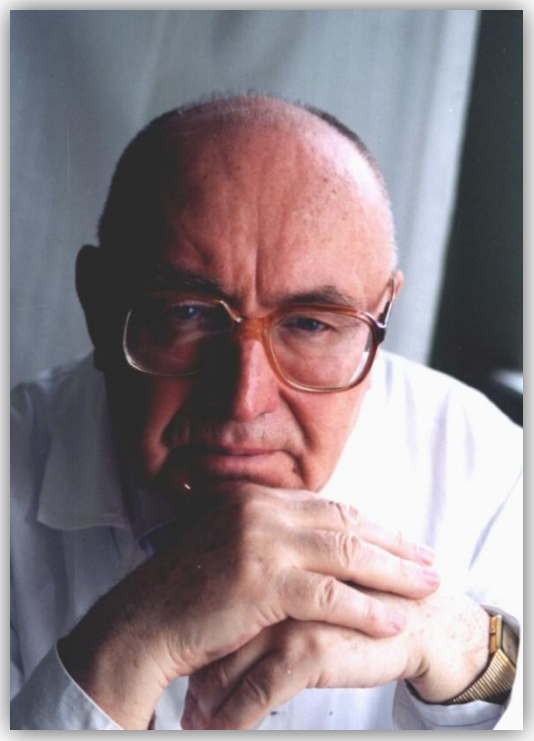

1923 - 2009

- 1955 кандидатська дисертація “Неврологические синдромы, обусловленные поражением тройничного нерва”
- 1963 докторська дисертація “Анестезиологическое обеспечение операций с искусственным кровообращением
- 1967 перша в Україні кафедри анестезіології та ІТ в КДІУЛ

Академік П.А. Купріянов і питання анестезії

1942 – учбовий посібник з воєнно-польової хірургії: «Местное обезболивание имеет определенное показание. Мы не относимся к тем хирургам, которые находят возможным пропагандировать широчайшее применение местного обезболивания абсолютно при всех ранениях и повреждениях, наоборот, мы видим вред от такого рода пропаганды, исключающей необходимость клинической оценки показаний к виду обезболивания и в выборе средств в каждом данном случае.»

Академік П.А. Купріянов: внесок в розвиток вітчизняної анестезіології

- 1946 р.: відрядив на 3 місяці в клініку Бьйорка (Швеція) молодого лікаря М.Н. Анічкова
- 1948 р.: видана книга М.С. Григорьєва і М.Н. Анічкова “Интратрахеальный наркоз в грудной хирургии»
- З 1946 р. вперше в СРСР використання d-тубокурарину, видано 2 монографії з міорелаксації
- 1957-1958 рр.: стажування українських лікарів доц. А.І. Тріщинського і А.Я. Маловичко в клініці П.А. Купріянова

“Біблія українських анестезіологів”

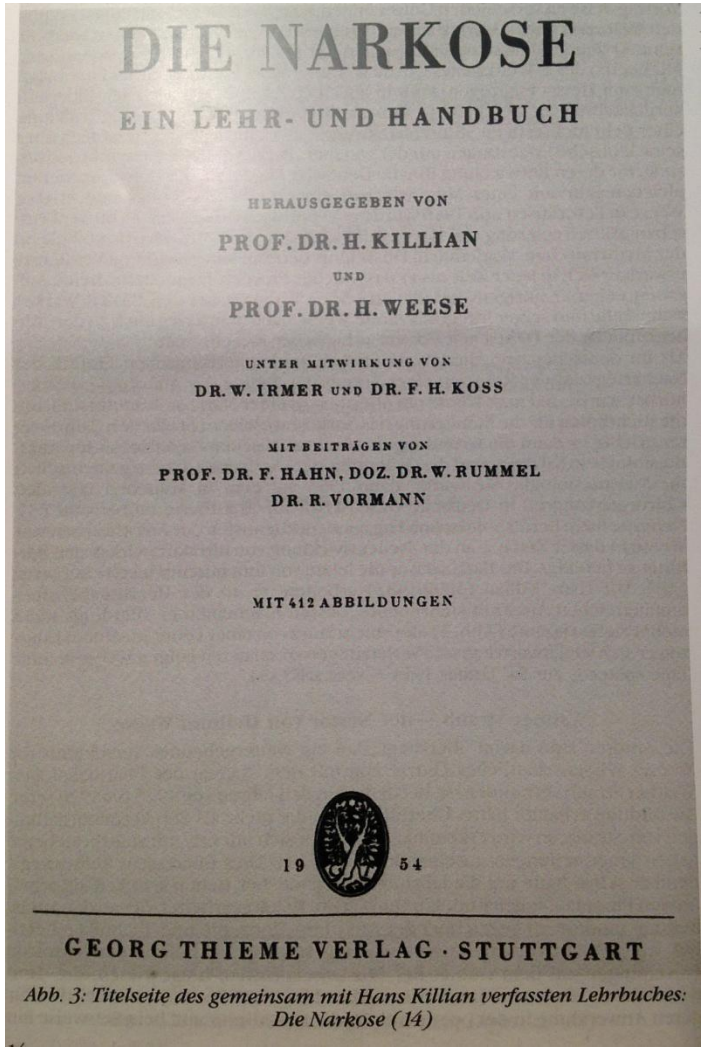

DIE NARKOSE

EIN LEHR- UND HANDBUCH

HERAUSGEGEBEN VON

PROF. DR. H. KILLIAN

UND

PROF. DR. H. WEESE

UNTER MITWIRKUNG VON

DR. W. IRMER UND DR. F. H. KOSS

MIT BEITRÄGEN VON

PROF. DR. F. HAHN, DOZ. DR. W. RUMMEL

DR. R. VORMANN

MIT 412 ABBILDUNGEN

1954

GEORG THIEME VERLAG · STUTTGART

Abb. 3: Titelseite des gemeinsam mit Hans Killian verfassten Lehrbuches: Die Narkose (14)

Переклали на російську мову:
- Дмітрієв Юрій Лєонідович
- Бутилін Юрій Павлович

Численні машинописні копії книги стали надбанням українських анестезіологів

Бутилін Юрій Павлович, видатний український анестезіолог

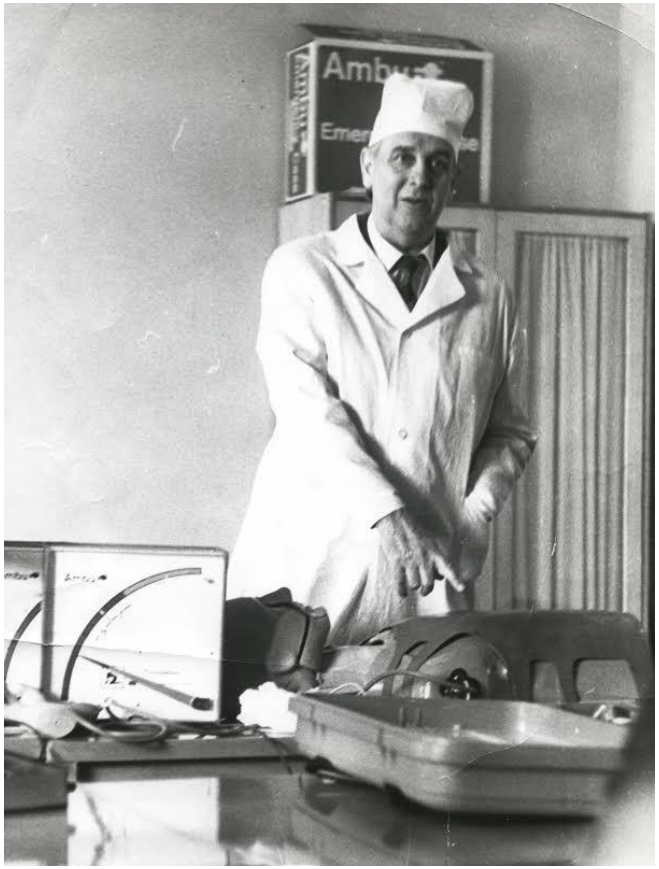

•1957 р. – призначений головним анестезіологом Кримської області
•1964 р. – головний анестезіолог-реаніматолог IV управління МОЗ УРСР
•1965 р. – кандидатська дисертація “Обезболивание и реанимация при резекциях легкого у туберкулезных больных»
•Переклав на російську мову книгу Г. Кілліана і підручник з анестезіології та ІТ Р. Фрая
•Опублікував 2 фундаментальні книги-атласи, присвячені невідкладним станам

Розвиток вітчизняної анестезіології

- 1963 р.: в Україні зареєстровано більше 300 лікарів-анестезіологів
- 1964 р.: на 10 з’їзді хірургів УРСР прийнято рішення, що сучасні методи загальної анестезії можуть проводити тільки спеціально підготовані лікарі
- Червень 1964 р. в м. Симферополь відбулась 1-ша конференція анестезіологів України (установча) про організацію самостійного наукового товариства анестезіологів України

Спогади учасників 1-ї конференції

- Професор Л.П. Чепкий: “Це була дуже представницька конференція, яка мала велике значення для української анестезіології. Приймали участь академік М.М. Амосов та академік Є.М. Мєшалкін. Амосов сказал: «Вы выросли из коротких штанишек и крепко стоите на ногах»»
- «В организации конференции очень большая роль принадлежала Ю.П. Бутылину

Спогади учасників 1-ї конференції

- Член-кор. НАН і НАМН України, професор Новицька-Усенко: “Эта конференция безусловно имела большое значения анестезиологии как самостоятельной научной и практической специальности».
- «Запомнился доклад Л.П. Чепкого посвященный осложнениям общей анестезии»

Спогади учасників 1-ї конференції

- Профессор В.В. Суслов: «Запомнился высокий уровень организации конференции, благодаря Ю.П. Бутылину и Ю.П. Свиргуненко. Как всегда на высоком уровне был доклад Анатолия Ивановича».
- Профессор В.А. Лисецкий и к.мед.н. Д.Т. Пивчик: «Для нас, молодых анестезиологов, этот форум был очень поучительным и полезным. Можно определить его лозунг: «Познавать и делиться опытом»

ГЛАВНОМУ АНЕСТЕЗИОЛОГУ Херсонской ОБЛАСТИ.

В июне месяце с.г. состоится конференция анестезиологов Украины посвященная следующим проблемам обезболивания и ресусцитации:

I.Участие анестезиологов в комплексном лечении столбняка.

2.Артериальная гипотензия как осложнение (патогенез,профилактика и терапия).

3.Обезболивание, регуляция и восстановление нарушенных функций в общей хирургии (при перитонитах, непроходимости, заболеваниях поджелудочной железы, печени и щитовидной железы).

Всем анестезиологам Вашей области необходимо сообщить о предстоящей конференции. Желающие принять участие в работе конференции должны до 10.Ш.64г. подать заявку и тезисы доклада не более 3-х страниц машинописи.

На этой конференции предполагается создание Республиканского общества анестезиологов.

Заявки выслать по адресу: г.Киев, 38,спуск Ст.Разина,7,
Институт туберкулеза и грудной хирургии,
Оргкомитет республиканской конференции анестезиологов.

Главный анестезиолог МЗ УССР
/А.И.Трещинский/

4.П.64г.

18.04.14г. проф. И. Я. Шелепку

В феврале 1964г. в Черкасский облздрав отдел пришло письмо А.И. Трещинского о направлении врачей-анестезиологов области на Учредительную конференцию, которая планируется в июне.

На этот период в Черкасской области работал только один врач-анестезиолог (с августа 1962г. в областной больнице).

В мае м-це 1964г. я был назначен гл. анестезиологом области.

Первая конференция врачей-анестезиологов Украины проходила 3-5 июня 1964 года в г. Симферополе, делегатов более ста человек (по памяти).

С этой встречи началось бурное формирование школы А.И. Трещинского. (семинары, декадники, курсы усовершенствования, конференции, съезды — когда проходило и обучение и воспитание молодых кадров)

Приветствую всех участников Британо-Украинского Симпозиума! С чудесным Воскресением Спасителя! Это воистину реанимационный праздник!!

Желаю Вам всем добра, крепкого здоровья и всех благ!

Успеха, BUS-6!

Надеюсь на продолжение наших профессиональных, научных и человеческих контактов!

Зав. кафедрой анестезиологии Крымского медицинского университета им. Георгиевского

Профессор Бабанин А.А.

На першій конференції анестезіологів України:

- Було організовано НМТ анестезіологів України, головою НМТ вибрано доктора мед. наук А.І. Тріщинського.
- Затверджено Статут Товариства і емблему
- Прийнято рішення провести перший з'їзд анестезіологів України в 1966 р. (Перший з'їзд відбувся 12-15 травня 1969 р. в м. Львові)

размер:	41.0 x 41.0 мм.
материал:	алюминий
крепление:	булавка
клеймо:	

МИНИСТЕРСТВО ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УССР
УКРАИНСКОЕ РЕСПУБЛИКАНСКОЕ
НАУЧНОЕ ОБЩЕСТВО АНЕСТЕЗИОЛОГОВ

ОБЕЗБОЛИВАНИЕ И РЕАНИМАЦИЯ В УСЛОВИЯХ КЛИНИКИ И СКОРОЙ ПОМОЩИ

(МАТЕРИАЛЫ I СЪЕЗДА АНЕСТЕЗИОЛОГОВ УССР)

КИЕВ — 1966
ЗДОРОВ'Я

III період – 1970-2000 рр.

- В службі анестезіології України працює 7 тис. лікарів
- Анестезіологія зайняла 4-е місце у медичній галузі
- Наказ МОЗ України, № 303 від 08.10.1997 р. “Про регламентацію діяльності анестезіологічної служби України”

III період – 1970-2000 рр.

- Наукове товариство анестезіологів України реорганізовано в Асоціацію анестезіологів України (1991 р.)
- Прийнято Статут ААУ (1991 р.)
- Організовані обласні осередки ААУ
- Проведено:
  - 8 з'їдів (3 конгреси ААУ)
  - Понад 70 конференцій і пленумів правління
  - 11-й міжнародний анестезіологічний симпозіум соц. країн (Київ, 1986 р.)

2014: науковий потенціал вітчизняної анестезіології

- Доктори мед. наук – 64
- Професори – 41
- Чл. кор. НАМНУ/НАН – 2/1
- Кафедри анестезіології - 15

Результати анонімного опитування лікарів-анестезіологів щодо ААУ (2013 р.)

- 93,5% підтримує ААУ як професійну організацію укр. анестезіологів
- Статут ААУ необхідно переглянути (86,7%)
- Конгреси ААУ скликати кожні 3 роки (51,5%)
- Час каденції президента ААУ обмежити двома термінами підряд (45,7%)
- Президент ААУ обирається на альтернативній основі прямим таємним голосуванням усіх делегатів Конгресу (57,3%)

Результати анонімного анкетування лікарів анестезіологів: безпека пацієнтів

- 50% респондентів незнайомі з основними міжнародними рекомендаціями у сфері безпеки пацієнтів
- 91% респондентів готові до запровадження у своїх відділеннях нових технологій безпеки пацієнтів
- 89,4% готові приймати участі у системі інцидент-звітності, та повідомляти про свої ненавмисні помилки і зумовлені ними несприятливі події і навіть смерть пацієнта, якщо система моніторингу і реєстрації таких подій буде анонімною

Очільники анестезіології України

Дякую за увагу!